

**Modern Türk
Romanının Yapısal
Unsurları
'Düşünceli Roman'**

Canan OLPAK KOÇ

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7707-76-3

Kitap Adı

Modern Türk Romanının Yapısal Unsurları ‘Düşünceli Roman’

Yazar

Canan Olpak Koç

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

FIC019000

DOI

10.37609/akya.1905

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Bu kitap ismini, Orhan Pamuk'un roman yazarları için kullandığı 'saf' ve 'düşünceli' kavramlarından alıyor. Ayrıca modern dönem Türk romanını yapısal teknikler açısından ele almak düşüncesi de dayanağını 'düşünceli' ayırımına bağlıyor.

Orhan Pamuk, ilk kez 2011'de yayınlanan *Saf ve Düşünceli Romancı* kitabında, bir anlamda yazar ve okur kimliğini bir araya getirirken roman yazarlarını 'saf' olmak ve 'düşünceli' olmak ayırımı etrafında irdeler. Buna göre, kendini tamamen ilhamın eline teslim eden, o an içinden geldiği gibi çalاکalem yazanlar 'saf' romancıdır; yazmaya başlamadan önce planlar yapan, kurgunun teknik ve yapı yönlerini kendine sorun edenler 'düşünceli' romancıdır.

Tanpınar günlüklerinde, "Türkiye evlatlarına kendisinden başka bir şeyle meşgul olmak imkânını vermiyor." der. Elbette yazar da o evlatlardan birisidir. Haliyle geçmişte, roman yazarının güncelin sorunlarından sıyrılıp yazmayı düşünmesi, eseriyle başa kalabilmesi de pek kolay olmaz. Özellikle imparatorluğun yıkılışına ve yeni bir devletin kuruluşuna şahitlik etmiş nesil açısından, yazmaya müstakil zaman ayırmak başlı başına bir lükstür. Mesela Halit Edip Adıvar, Ateşten Gömlek'i yazarken bir yandan da cepheleri dolaşıyordu. Reşat Nuri Güntekin, tıpkı Anadolu Notları'nda anlattığı gibi, romanlarında gerçekçi bir gözle yansıttığı Anadolu'da müfettişlik vazifesi dolayısıyla yolculuklar yapmak zorundaydı. Türk romancılığında saf romancılıktan düşünceli romancılığa geçişte ara nesil kabul edilebilecek bu kuşağın, koşulların dayatmalarından arınıp romanın tekniğini sorun etmeleri pek ihtimal dâhilinde değildi. Bu yüzden 'saf' olmayı zorunlu olarak tercih ettiler.

1950'lerden itibaren Türk romanında 'düşünceli' bir tutumun uyandığı görülüyor. Belki de birkaç yıl öncesinde, Peyami Safa

gibi öncül isimlerle birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından başlamıştı 'düşünceli' hal. Hatta Sabahattin Ali ve Ahmet Hamdi Tanpınar, 1940'ların hemen başında, 'düşünceli' ilk adımları atmışlardır. Günümüzde Türk romancılığı evrensel bir çizgiye yaklaşmışsa -bu aynı zamanda bir temennidir-, en azından bir romancımız Nobel Ödülü olarak Türkçe romana özgüven kazandırmışsa bunda en önemli etkenlerden birisi de Türkçe roman yazan kalemlerin 'saf'lıktan 'düşünceli' olma haline geçişi olsa gerektir.

İşte bu kitap, kurgunun teknik unsurlarını dert edinen roman örneklerini merkeze alarak, modern dönem Türk romanında roman tekniklerinin nasıl kullanıldığını görmeye çalışıyor. Bir taraftan da roman tekniklerinin özelliklerinin ne olduğunu hatırlatma amacı yanında, söz konusu teknikleri kendince değerlendirme niyeti taşıyor. Böylece, insanlık tarihi açısından kısa bir zaman dilimi sayılabilecek yaklaşık yüz elli yıllık bir sürede, Türk romanının doğma ve gelişme aşamalarını hızla tamamlayıp çağdaş dünya seviyesine gelmesinde roman tekniğinin önemini görmeyi arzuluyoruz.

Son olarak şunu da belirtmekte fayda var: Eser ve yazarları eleştirmek, onlarda kusur bulmak amacı taşımıyoruz. Tüm çabamız, 'düşünceli' Türk romanında kullanılan roman tekniklerini anlamaya ve görmeye çalışmaktan ibaret.

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
Çok Sesliliğin İlk Adımları: İç Çözümleme Tekniği	11
Yazarlık Figürünün Katilleri: Modernist Anlatım Teknikleri	23
Bilinç Akışı	27
İç Monolog.....	40
İç Diyalog.....	45
‘Küçük Çocuk’un Oyuncakları: Postmodern Teknikler.....	55
Üstkurmaca.....	62
Metinlerarasılık.....	73
Montaj	81
Diğer Türlerden Yararlanma	84
Sonuç Niyetine Bir Değerlendirme.....	97
Kaynaklar.....	103

KAYNAKLAR

1. AĞAOĞLU Adalet (2014) *Bir Düğün Gecesi*, İstanbul: Everest Yayınları.
2. AĞAOĞLU Adalet (1988) *Hayır*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
3. AKIN KOZANOĞLU Ayşe Görkem (2019) *Ahmet Hamdi Tanpınar'da Mesuliyet Fikri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
4. ALAIN (1985) *Edebiyat Üzerine Söyleşiler*, (Çev. Asım Bezirci), İstanbul: Say Yayınları.
5. ALANKA Ömer-HAN Turgay (2008) "*Postmodern Anlatı Bağlamında Hasan Ali Toptaş'ın Gölgesizler Romanı*", Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 2, Sonbahar.
6. ALİ Sabahattin (2014) *İçimizdeki Şeytan*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
7. ALTUĞ Fatih (2012) "*Yazarlık Figürleri*", Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri, (Ed. Köksal Alverdi) Ankara: Hece Yayınları.
8. ANAR İhsan Oktay (1998) *Puslu Kıtalar Atlası*, İstanbul: İletişim Yayınları.
9. ARI Zeliha (2008) *Ferit Edgü'nün Öykü ve Romanlarında Anlatım Teknikleri*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
10. ATAY Oğuz (2010) *Tehlikeli Oyunlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
11. ATAY Oğuz (2014) *Tutunamayanlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
12. ATILGAN Yusuf (2015) *Aylak Adam*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
13. ATISIZ Nihal (2013) *Ruh Adam*, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
14. AYDOĞDU Yusuf (2015) "*Postmodern Bir Roman Çözümlemesi: İhsan Oktay Anar'ın Suskunlar'ı*", Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 5/ Cilt: 5/ Sayı:9. 235-258.
15. AYTAÇ Gürsel (1999) *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Papirüs Yayınevi.
16. AYTAÇ Gürsel (2012) *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*, Ankara: Doğu-Batı Yayınları.
17. BARTHES Roland (2008) "*Yazarın Ölümü*", Dilin Çalışma Sesi, (Çev. Ayşe Ece) İstanbul: YKY.
18. BAKHTİN Mihail (2015) *Dostoyevski Poetikasının Sorunları*, (Çev. Cem Soydemir) İstanbul: Metis Yayınları.
19. BAKHTİN Mihail (2014) *Karnavalardan Romana/Edebiyat Teorisinden Dil Felsefesine Seçme Yazılar*, (Çev: Cem Soydemir) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
20. BALIK Macit (2013) "*Adalet Ağaoğlu'nda Bir Anlatım Tekniği Olarak Kurgu Sorunları*" 17-19 Mayıs Saraybosna Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Edebiyat Kongresi Bildiri Kitabı. 551-565.
21. BAYRAK AKYILDIZ Hülya (2010) "*Tanpınar'ın Romanlarında Metinlere-*

- rası İlişkiler*” Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/3 Summer. 715-727.
22. BENER, Vüsat O. (2014) *Buzul Çağının Virüsü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 23. BOOTH Wayne C. (2012) *Kurmacanın Retoriği*, İstanbul: Metis Yayınları.
 24. BUĞRA Tarık (2012) *Yalnızlar*, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
 25. BULUT Yıldırım (2014) *Tarık Buğra'nın Romancılığı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.
 26. CEYHUN Demirtaş (1979) *Yirminci Yüzyıl ve Edebiyat*, İstanbul: Çağdaş Yayınları.
 27. ÇANDIR Muzaffer (2012) *“Bir İsyanın Romanı: Mahşer”*, Vefâtının 50. Yılında Peyami Safa Kitabı, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.
 28. ÇETİŞLİ İsmail (2004) *Metin Tahlillerine Giriş 2 (Hikâye-Roman-Tiyatro)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
 29. ÇIRAKLI Mustafa Zeki (2010) *“Çoksesli Söylemin İnşası ve İfşası: Mikhail Bakhtin ve Argo”*, Hece Dergisi Yıl: 14 Sayı:165. 79-84.
 30. DEVELİ Yunus (2019) *Akşam Yazıları*, Ankara: Pruva Yayınları.
 31. DİLBER Kadir Can (2014) *Türk Romanında Roman Sanatının Ele Alınışı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
 32. DİNO Güzin (1978) *Türk Romanının Doğuşu*, İstanbul: Cem Yayınları.
 33. ECEVİT Yıldız (1996) *Orhan Pamuk'u Okumak*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
 34. ELAL Melik (2007) *“Tanpınar'ın İlk Romanı Mahur Beste”*, Bursa: Akatalpa Dergisi S.90 Haziran.2-3.
 35. EMRE İsmet (2006) *Postmodernizm, ve Edebiyat*, Ankara: Anı Yayıncılık.
 36. Erişim: (01.11.2020) <https://arkeokur.tumblr.com/post/56263101555/d%C3%BCnyanın-en-eski-a%C5%9Fk-%C5%9Fiiri>
 37. FOUCAULT Michel (2015) *Büyük Yabancı: Dil, Delilik ve Edebiyat Üstüne Konuşmalar*, (Çev. Savaş Kılıç) İstanbul: Metis Yayınları.
 38. GÜLSOY Murat (2013) *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık*, İstanbul: Can Yayınları.
 39. GÜRBİLEK Nurdan (2012) *Benden Önce Bir Başkası*, İstanbul: Metin Yayınları.
 40. İŞIKSALAN Nilay (2007) *“Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi”*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi C.7 S.2. 419 – 465.
 41. İLERİ Selim (2010) *Her Gece Bodrum*. İstanbul: Everest Yayınları.
 42. İPEK Göktuğ, (2016) *Basında Sabahattin Ali-Nihal Atsız Kavgası*, Akademik Bakış Dergisi Sayı. 55 Mayıs – Haziran. 272-287.
 43. KAHRAMAN Hasan Bülent (2003) *“Türk Romanının Sekülerleşmesi”*, Hürriyet Gösteri, sayı 247, Nisan. 24-30.
 44. KARABULUT Mustafa (2012) *“Yusuf Atılgan'ın ‘Aylak Adam’ Romanında*

- Anlatım Teknikleri*”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2. 1375-1387.
45. KARABULUT Mustafa - BİRİCİK İbrahim (2017) “*Postmodern Edebiyatın Ne’liği*” Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı, Yıl 3 Sayı 7. 34-45.
 46. KARASU Bilge (2014) Gece, İstanbul: Metin Yayınları.
 47. KARATEKİN Tülay (2019) “*Fikrimin İnce Güllü Romanında Bilinç Akışı Tekniği*”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi Cilt 6 Sayı 1. 215-230.
 48. KARDEŞLER Kıvanç (2015) Olric&Oğuz Atay, Ankara: Yason Yayınevi.
 49. KOLCU Ali İhsan (2008) Edebiyat Kuramları, Ankara: Salkımsöğüt Yayınları.
 50. KISAKÜREK Necip Fazıl (2013) Aynadaki Yalan, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
 51. KORKMAZ Ramazan (2013) “*Servet-i Fünun Edebiyatı*”, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, (Ed. Ramazan Korkmaz) Ankara: Grafiker Yayınları.
 52. KURDAKUL Şükran (1994) Çağdaş Türk Edebiyatı 4 Cumhuriyet Dönemi 2, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
 53. MOCAN Ahmet, “*Yalnızız*”da *Anlatım Teknikleri*”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer. 1831-1841.
 54. MORAN Berna (2001a) Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1 Ahmet Mithat’tan A. H. Tanpınar’a, İstanbul: İletişim Yayınları.
 55. MORAN Berna, (2001b) Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2 Sabahattin Ali’den Yusuf Atılgan’a, İstanbul: İletişim Yayınları.
 56. MORETTİ Franco (2005) Modern Epik Goethe’den Garcia Márquez’e Dünya Sistemi, İstanbul: Agora Kitaplığı
 57. ÖZGÜL Kayahan (2002) “*Romanın Hikayesi*” Ankara: Hece Dergisi Türk Romanı Özel Sayısı Sayı 65/66/67 Mayıs/Haziran/ Temmuz. 7-15.
 58. ÖZLÜ Tezer (2014) Yaşamın Ucuna Yolculuk, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 59. ÖZTÜRKER ÖZDEMİR Gülderen (2015) “*Kıskançlığın Romanı “Zehra”da Yapı*”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, Cilt 4 Sayı 11 Yaz. 129-139.
 60. PAMUK Orhan (2014) Kafamda Bir Tuhafılık, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 61. PAMUK Orhan (2014a) Beyaz Kale, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 62. PAMUK Orhan (2014b) Kara Kitap, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
 63. PAMUK Orhan (2011) Saf ve Düşünceli Romancı, İstanbul: İletişim Yayınları.
 64. PARLA Jale (2002) Don Kişot’tan Bugüne Roman, İstanbul: İletişim Yayınları.
 65. PARLA Jale (2012) Türk Romanında Yazar ve Başkalaşım, İstanbul: İlet-

- şim Yayınları.
66. POLAT İrfan (2016) “*Dede Korkut Kitabı’nda İç Konuşma/Monolog Tekniği*”, Erzurum: A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 55. 43-57.
 67. RIFAT Mehmet (2011) *Metnin Sesi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
 68. SAFA Peyami (1997) *Yalnızız*, İstanbul: MEB Yayınları.
 69. SAFA Peyami (YYY) *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
 70. SAĞLIK Şaban (2008) “*Türk Öyküsünde Bir Anlatım Tekniği Olarak Bilinç Akımı*”, Hece Öykü, S. 26. 49-64.
 71. SAZYEK Hakan (2004) “*Romanda Temel Anlatım Yöntemleri Üzerinde Bir Sınıflandırma Çalışması*”, Folklor\Edebiyat, Sayı: 37, Cilt: 10, 2004\1, s. 103-118.
 72. SAZYEK, Hakan (2002) “*Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler*”, Hece Dergisi-Türk Romanı Özel Sayısı, 65/66/67. 493-509.
 73. TANPINAR Ahmet Hamdi (1999) *Hikâyeler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
 74. TANPINAR Ahmet Hamdi (2003a) *Huzur*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
 75. TANPINAR Ahmet Hamdi (2003b) *Mahur Beste*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
 76. TANPINAR Ahmet Hamdi (1999) *Sahnenin Dışındakiler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
 77. TEKİN Mehmet (2002) *Roman Sanatı 1 (Romanın Unsurları)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
 78. TOPTAŞ Hasan Ali (2013) *Bin Hüzünlü Haz*, İstanbul: İletişim Yayınları.
 79. TOPTAŞ Hasan Ali (2014) *Gölgesizler*, İstanbul: İletişim Yayınları.
 80. TUNÇ Gökhan (2008) “*Müşâhedât Postmodern Bir Roman mı?*”, TÜBAR-XXIV-/Güz. 239-250.
 81. USLU ÜSTTEN Aliye (2014). *Türk Romanının Somut Olmayan Kültürel Miras Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 2 (3). 20-31.
 82. YAPRAK Tahsin (2013) “*Orhan Pamuk’un Romanlarını Yazan Roman Kahramanları*”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of Academic Social Science Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık. 258-269.
 83. Yavuz Ahmet (2016) *Azrail Menekşesi*, İstanbul: Yakın Plan Yayınları.
 84. Yavuz Ahmet, (2020a) “*Bozkırkurdu’ndan “Kör Baykuş’a Sağ Kalanların Tabutu*”, İstanbul: Varlık Dergisi, Yıl 88, Sayı 1357.21-25.
 85. Yavuz Ahmet (2020b) “*Kurgu Poetik Yazılar IV: Ben ve Diğeri: Kimi Anlatmalıyız?*”, Roman Kahramanları Dergisi, S.44, Ekim/Aralık. 174-180.
 86. YAVUZ Ayşe Duygu (2013) “*Oğuz Atay’ın Oyunsuz Yaşayanları*”, Varlık Dergisi, S.1269, Haziran. 64-68.
 87. YETER Gaye Belkız (2011) *Hasan Ali Toptaş’ın “Gölgesizler” Adlı Anlatısında Postmodern Ögeler*, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3

- Summer. 1869-1892.
88. MİROL YILDIRIM Çiğdem (2011) Arketip Bir Yolculuk İçinde, Narsistik Bir Kitap Biçiminde: Beyaz Kale, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi.
 89. YILMAZ Durali (1983) “Roman Geleneđi ve ‘Aynadaki Yalan”, Türk Edebiyatında Necip Fazıl Kısakürek-Hayatı-Sanatı-Çilesi Hakkında Tüm Yazılar, (Haz. Osman Selim Kocahanođlu), İstanbul: Ağrı Yayınları.
 90. YILMAZ Durali, (1997) Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu, Ankara: Akçağ Yayınları.